

УДК 338.24

КАБІНЕТНИЙ АУДИТ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ПОДАТКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ КЛІЄНТАМИ

Гриліцька А.В., к.е.н., доцент,

Рубцова О.В., магістр

Черкаський державний технологічний університет

В статье рассматриваются вопросы системного подхода к аудиту и кабинетный аудит, как один из направлений обеспечения контроля за выполнением налоговых обязательств клиентами, а также рассматриваются формы кабинетного аудита.

In the article the questions of systems approach are examined to the audit and one of new types of audit office audit, which is one of directions of providing of control after implementation of tax obligations, and also his forms.

Аудитор підходить до завдання формування думки про правильність та об'єктивність фінансової звітності шляхом проведення запланованої перевірки систем фінансового контролю, підтвердження доказів їх задовільного функціонування та перевірки фінансової звітності, складеної на основі інформації, наданої цими системами.

Такий підхід називають системним. Система може бути визначена як сукупність відповідних елементів, спрямованих на досягнення певної мети.

Важливим моментом є факт існування зв'язків не тільки між елементами системи, а й між системами. В процесі аудиту не можна проводити контроль окремо взятих частин системи, не враховуючи їх взаємовпливу. Завданням аудитора є не тільки пошук систем, які спроможні вирішити поставлені задачі, а також створення відповідної системи контролю.

Роль аудитора полягає в тому, щоб довести, що методи організації, які застосовуються, дозволяють вирішити поставлені завдання. Системний підхід дає змогу визначити центри відповідальності, обсяги інформації і зробити висновки про те, кому надано право приймати рішення і на кого покладена відповідальність за їх реалізацію, як розподілені основні функції між виконавцями рішень.

Необхідність у кардинальних змінах в обслуговуванні клієнтів з метою встановлення партнерських відносин між податковими органами і платниками податків (клієнтами), що відбуватимуться на принципах добросовісності, неупередженості та прозорості, викликала потреба в розробці принципово нової моделі взаємовідносин. При цьому відбувається зміна пріоритету фіскальної функції податкового органу на функцію супроводження шляхом здійснення постійного моніторингу клієнта.

Підвищення якості відбору суб'єктів підприємницької діяльності для податкового аудиту потребує запровадження нових методів при організації процесів перевірки податкової, фінансової звітності та інформації з зовнішніх джерел.

Ці методичні рекомендації є концепцією модернізації податкової служби України в частині реорганізації контрольної роботи з метою виявлення та упередження на найбільш ранній стадії можливих порушень податкового та валютного законодавства за рахунок застосування нових методів контролю й аналізу діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Основною метою розробки методичних рекомендацій є створення системного підходу до організації роботи з клієнтами (юридичними особами) у напрямі забезпечення проведення кабинетного аудиту з використанням результатів електронної перевірки та стимулювання самостійного виконання платниками податків зобов'язань перед бюджетами та державними цільовими фондами відповідно до чинного законодавства.

Система "кабінетний аудит" є одним із напрямів забезпечення контролю за виконанням податкових зобов'язань клієнтами (платниками податків). Суть реорганізації системи обробки та аналізу даних податкової і фінансової звітності та іншої зовнішньої інформації полягає в створенні принципово нової технології проведення кабинетного аудиту, яка базуватиметься на використанні комп'ютерних мереж та баз даних. Ця система надасть можливість здійснювати контроль за правильністю нарахування, своєчасністю та повнотою сплати податків до бюджету. У зв'язку з цим перехід від нині діючої системи до системи, яка передбачена методичними рекомендаціями, необхідно проводити в декілька етапів, а саме:

I етап – підготовка відповідних методик;

II етап – апробація та доопрацювання підготовлених методик;

III етап – створення відповідного програмного та технічного забезпечення (інтегрованого в єдину інформаційну систему ДПС);

IV етап – спеціалізована підготовка та навчання кадрового складу відповідних підрозділів ДПС України;

V етап – дослідження експлуатації програмного продукту, розробка та впровадження пілотного проекту з організації кабінетного аудиту;

VI – усунення можливих недоліків та впровадження системи кабінетного аудиту в промислову експлуатацію у відповідних підрозділах ДПС України.

Процедури кабінетного аудиту – це технологія діяльності податкової служби, яка передбачає попередження порушення платником податків податкового законодавства за допомогою постійного надання інформаційних послуг та моніторингу діяльності платників податків шляхом аналізу інтегрованої бази даних, на підставі якої буде формуватись інтегрований образ клієнта, а також здійснення остаточного аналізу матеріалів перевірки податкової звітності клієнтів за допомогою інформаційної системи (відповідно до статті 38 та 44 Закону України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII “Про інформацію”) та автоматизованої системи по роботі з податковими ризиками.

Здійснення процедур кабінетного аудиту є ефективним засобом у сприянні детальному вивченню специфіки відповідного виду діяльності та оперативному і своєчасному спостереженню за господарською діяльністю платника податків, зорієнтованим на протидію виникненню схем ухилення від оподаткування клієнтами при виконанні податкових зобов'язань, відстеженні сфер фінансово-господарської діяльності клієнта з резервами розширення задекларованої ними бази оподаткування на основі наявних податкових ризиків, детальне вивчення специфіки відповідного виду діяльності платника податків.

Процес кабінетного аудиту є послідовність дій, які необхідно провести податківцю для того, щоб у кінцевому результаті отримати повну інформацію про платника податків та зробити відповідні висновки щодо його надійності чи сумнівності. Крім того, після здійснення процедур кабінетного аудиту необхідно надавати рекомендації для проведення виїзного аудиту з визначенням питань для включення їх до програми перевірок з обов'язковим обґрунтуванням наданих пільг по податках та зборах та визначенням, при необхідності, податкових зобов'язань непрямыми методами та можливих шляхів оптимізації діяльності платника податків.

Форми кабінетного податкового аудиту:

- співставлення показників звітності платника податків з відповідними показниками звітності, поданої ним у попередніх звітних періодах;
- аналіз (співставлення) відносних показників;
- аналіз тенденцій (співставлення окремих показників податкової звітності, які повинні висвітлювати тенденцію процесу взаємодії цих показників з іншими показниками податкової звітності);
- аналіз господарської діяльності за допомогою співставлення показників звітності головного підприємства з показниками звітності його філіалів, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів;
- співставлення показників звітності (розрахунок акцизного збору) з інформацією, зазначеною у заявках на отримання марок акцизного збору, заявках на отримання нарядів на спирт (мета використання спирту, обсяги виробництва та інше).

Ключовим моментом у проведенні кабінетного аудиту є відстеження сфер фінансово-господарської діяльності клієнта з великими резервами збільшення податкових надходжень.

Найбільший ефект від виконання зазначеного завдання можливо отримати від здійснення постійного моніторингу діяльності інтегрованих економічних структур, а саме: промислово-фінансових груп, транснаціональних структур та великих корпорацій, підприємств, які займаються виробництвом та обігом алкогольно-тютюнової продукції, підприємств, створених на територіях спеціальних (вільних) економічних зон та зонах пріоритетного розвитку, підприємств паливно-енергетичного та гірничо-металургійного комплексу, харчової промисловості, банківських установ та великих підприємств.

Тому призначення кабінетного аудиту полягає у систематизації інформації, отриманої із зовнішніх і внутрішніх джерел та сформованої у інтегрованій базі даних і автоматизованій системі по роботі з податковими ризиками, співставленні показників податкової і фінансової звітності платника податків та формуванні висновку кабінетного аудиту щодо доцільності проведення податкового аудиту (планового або позапланового) з виїздом на місцезнаходження цього платника податків.

На підставі систематизованої інформації із зовнішніх та внутрішніх джерел, сформованої в інтегрованої базі даних та автоматизованій системі по роботі з податковими ризиками, співставлення показників податкової та фінансової звітності платником податків, а також шляхом перевірки наявності математичних і методологічних помилок у поданій податковій звітності та аналізу таких показників формується висновок кабінетного аудиту щодо доцільності проведення податкового аудиту (планового або позапланового) з виїздом на місце розташування цього платника податків.

На сьогодні актуально постає питання щодо якісного відбору клієнтів для проведення виїзного податкового аудиту, що, по-перше, дозволить більш ефективно використовувати наявні трудові ресурси, а по-друге, зменшить можливість “непорядним” платникам-підприємцям далі “тінізувати” економіку та ухилятися від сплати податків. Необхідно зазначити, що поліпшення якості відбору платників податків для проведення податкового аудиту надасть змогу зменшити втручання податкових органів у діяльність клієнтів, які їх сплачують своєчасно та в повному обсязі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ ст. 38, 44.
2. Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», від 21.12.2000 р. № 2181-ІІІ ст. 4.
3. Наказ Державної податкової адміністрації України «Методичні рекомендації з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб) від 25 листопада 2002 року № 567.
4. Наказ Державної податкової адміністрації України «Методичні рекомендації щодо попереднього розгляду декларацій з ПДВ» від 3 вересня 2004 року № 515.
5. Наказ Державної податкової адміністрації України «Про затвердження Порядку розподілу платників податків по категоріях уваги» від 12 серпня 2004 року № 471.